

การทวนสอบ (Verification)

การทวนสอบ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ คือ Verification เป็นคำนาม มาจากคำกริยาว่า Verify ในพจนานุกรมคำศัพท์คอมพิวเตอร์ (<http://dictionary.sanook.com/search/>) ใช้ภาษาไทยว่า ทวนสอบ หมายถึง ยืนยันความถูกต้อง ในวงการคอมพิวเตอร์ มักใช้หมายถึงการทวนสอบซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างน้อยก็สองครั้ง เพื่อยืนยันว่า แพ้ข้อมูลที่สร้างขึ้น หรือข้อมูลที่ส่งเข้าไปเก็บนั้น ถูกต้องทุกประการ การทวนสอบนั้นทำได้หลายวิธี อาจเป็นการทวนสอบด้วยตา หรือด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ก็ได้ ส่วนพจนานุกรมอื่น ๆ การให้นิยามคำว่า Verify เป็นภาษาไทยหลายคำ ซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ ทบทวน ตรวจสอบ พิสูจน์ ยืนยัน สอบทวนความจริง คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ Confirm หรือ Prove หมายถึง ยืนยัน หรือ ตรวจสอบ ดังนั้น การทวนสอบ หมายถึง การกระทำเพื่อยืนยันผลหรือความจริง หรือหลักฐานการยืนยัน (The American Heritage Dictionary of the English Language, 2009) อีกความหมายหนึ่งหมายถึง การสร้างความถูกต้องเกี่ยวกับทฤษฎี ความจริง เป็นต้น หรือ หลักฐานที่เตรียมไว้เพื่อพิสูจน์ทฤษฎี (Collins English Dictionary – Complete and Unabridged, 2003)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การทวนสอบ เป็น กระบวนการในการตรวจสอบ เพื่อยืนยันความถูกต้องของการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดการผิดพลาด การทวนสอบจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินการกระทำใด ๆ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงการทวนสอบ จึงเป็นเรื่องของแนวคิดในการดำเนินการเพื่อยืนยันหรือแสดงหลักฐาน โดยมีการพัฒนาระบบแลเกตลไกในการทวนสอบเพื่อความถูกต้อง ความครบถ้วน และความเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน และตัวหลักฐานเองที่เป็นสิ่งพิสูจน์ หรือยืนยันได้นั้น ๆ มีความถูกต้อง การทวนสอบจึงเป็นสาระที่กว้างไกล และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบ หรือในหน่วยงานหนึ่ง

จากความหมายของการทวนสอบเห็นได้ว่า การทวนสอบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินการหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ตลอดเวลา เพื่อเป็นการตรวจสอบ ตรวจสอบ หรือยืนยันให้มั่นใจว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินไปมีความถูกต้องเหมาะสม ในการทวนสอบจึงควรมีระบบและกลไกในการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ในการทวนสอบควรคำนึงด้วยว่า ใครเป็นผู้ทวนสอบด้วย ต่อไปนี้จะกล่าวถึงผู้ทวนสอบและระบบและกลไกในการทวนสอบเป็นลำดับไป ในบริบทของการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของหลักสูตรและการสอนเป็นหลัก

เนื่องจากการทวนสอบต้องมีระบบและกลไกเพื่อให้กระบวนการทวนสอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรทำความเข้าใจกับเรื่องระบบและกลไก

ในเอกสาร คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ได้นิยามคำทั้งสองไว้ดังนี้

ระบบ หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกัน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสาร

หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีอื่น ๆ องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิต และข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กลไก หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อน หรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน

สิ่งสำคัญจากความหมายของระบบ คือ การทวนสอบควรมีกระบวนการอย่างชัดเจน ในส่วนของกลไก การทวนสอบควรมีกลุ่มบุคคลผู้ดำเนินการอย่างชัดเจน ซึ่งสถาบันการศึกษาควรมีการจัดทำกระบวนการและมีการตั้งกรรมการรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ ในความหมายของระบบและกลไกยังกล่าวอ้างถึงสิ่งอื่นที่จำเป็นในการทำให้ระบบและกลไกมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ในการทวนสอบจึงควรมีการศึกษาทำความเข้าใจกับเรื่องระบบและกลไกอย่างชัดเจน เพื่อให้การทวนสอบเป็นไปอย่างประสพผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพ

ผู้ทวนสอบ

ผู้ทวนสอบ หมายถึง กลไกของระบบการทวนสอบ ในการพิจารณาว่า ผู้ทวนสอบควรเป็นบุคคลใด แนวคิดเบื้องต้นที่ควรคำนึงถึง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินการใด ๆ ควรมีโอกาสได้ทวนสอบ เพื่อให้มั่นใจว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ดำเนินไป หรือเกิดขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสม หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการรักษาสภาพประโยชน์ของตนเอง ในเรื่องของ การเรียนการสอน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโดยตรง คือ ผู้สอน และผู้เรียน ดังนั้น หลักของการทวนสอบจึงควรให้ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสได้ทวนสอบกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ ผู้ที่มีบทบาทในการทวนสอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนควรเป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรด้วย เนื่องจาก การเรียนการสอนที่ดำเนินไปนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากหลักสูตร รายวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่หลักสูตรเป็นผู้กำหนด ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการเรียนการสอนจึงเกี่ยวข้องไปถึงเรื่องของหลักสูตรด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการทวนสอบด้วยเช่นกัน

ในเรื่องของหลักสูตร ผู้ที่ควรทวนสอบหลักสูตรเป็นอันดับแรก คือ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและใช้หลักสูตรโดยตรง นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรควรมีบทบาทในการทวนสอบหลักสูตรด้วย ลำดับต่อมา ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในเชิงวิชาการ ทั้งระดับภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัย ควรมีโอกาสทวนสอบด้วย เนื่องจาก บุคคลเหล่านี้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรทั้งสิ้น นอกจากนี้ ผู้ใช้บัณฑิตควรมีโอกาสได้ทวนสอบหลักสูตร เนื่องจากว่า เมื่อบัณฑิตศึกษาจบหลักสูตรและไปประกอบวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิตเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง จึงควรมีโอกาสได้ทวนสอบหลักสูตร เพื่อแสดงให้เห็นว่า บัณฑิตสามารถประกอบวิชาชีพได้ตรงตามที่หลักสูตรตั้งวัตถุประสงค์ไว้ บุคคลที่ควรมีโอกาสได้ทวนสอบไม่ว่าในเรื่องของหลักสูตรหรือการเรียนการสอนต่อมา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาโดยตรง แต่เป็นผู้ทรงความรู้ที่สามารถทวนสอบตามหลักวิชาการเพื่อยืนยันให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและการสอนเห็นว่า การพัฒนาและใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการทวนสอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ผู้ที่มีส่วนในการทวนสอบ ควรเป็นผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนโดยตรงส่วนหนึ่ง และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอีกส่วนหนึ่ง ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรและการสอน

จากหลักการดังกล่าว สามารถเขียนแสดงเป็นตารางให้เห็นถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทวนสอบ ในมิติต่าง ๆ ดังนี้

ตารางการทวนสอบ

การทวนสอบ	ผู้สอน	ผู้เรียน	คณะกรรมการ บริหาร หลักสูตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก	ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย	บัณฑิต	ผู้ใช้ บัณฑิต
การเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	(✓)
การพัฒนาหลักสูตร	✓		✓	✓	✓	✓	✓
การใช้หลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง เห็นได้ว่า ผู้ทวนสอบในเรื่องหลักสูตรและการสอนเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน แต่สำหรับการเรียนการสอน ผู้ใช้บัณฑิตอาจจะไม่มีโอกาสได้ทวนสอบมากนัก เนื่องจาก เป็นผู้ใช้บัณฑิตหลังจากบัณฑิตจบการศึกษา จึงเป็นการทวนสอบหลักสูตร ซึ่งในความหมายแท้จริงแล้ว การทวนสอบหลักสูตร มีอยู่ 2 ขั้นตอน คือ ในการพัฒนาหลักสูตร การทวนสอบควรมีบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากนัก เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้อยู่ในขั้นตอนการใช้หลักสูตร ส่วนในขั้นตอนการใช้หลักสูตร หมายถึงการทวนสอบตัวหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ คือการเรียนการสอนนั่นเอง แต่ผู้ใช้บัณฑิตมิได้มีบทบาทโดยตรงในการทวนสอบกระบวนการเรียนการสอนที่ดำเนินไประหว่างการเรียนศึกษาของบัณฑิต แต่เป็นการทวนสอบผลการเรียนการสอนในภาพรวมทั้งหมด จึงมักใช้ในความหมายว่า เป็นการทวนสอบหลักสูตร อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้บัณฑิตมีโอกาสได้ทวนสอบการเรียนการสอนอยู่บ้างเช่นกัน ได้แก่ การปฏิบัติการภาคสนาม ซึ่งเป็นการส่งผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิตหรือเจ้าของกิจการจึงมีโอกาสได้ทวนสอบการเรียนการสอนได้ส่วนหนึ่ง

ในส่วนของบัณฑิตควรมีโอกาสได้ทวนสอบการใช้หลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษา ส่วนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ควรให้บัณฑิตผู้จบการศึกษาไปแล้วมาทวนสอบการพัฒนาหลักสูตรใหม่ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสำหรับการทำงานเป็นสำคัญ

จากหลักการที่กล่าวมานี้ เป็นหลักการที่ควรเกิดขึ้น แต่ในสภาพความเป็นจริง บุคคลทุกกลุ่มอาจจะไม่มีโอกาสทวนสอบเสมอไป เนื่องจากมีบริบทที่ควรพิจารณาต่างกัน ในการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนจึงควรมีการทวนสอบเสมอ ซึ่งต้องมีบุคคลบางกลุ่มเกี่ยวข้องในการทวนสอบ เพื่อเป็นการยืนยันผลของการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นความสำนึกของผู้ดำเนินการในการจัดการศึกษาที่เห็นว่า ควรให้มีการทวนสอบจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ยิ่งมีการทวนสอบจากกลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม ย่อมทำให้การดำเนินการในการจัดการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพอย่างแท้จริง เนื่องจากมีการยืนยัน มีการพิสูจน์จากการทวนสอบอย่างพอเพียงและครบถ้วนสมบูรณ์

ระบบการทวนสอบ

ระบบการทวนสอบ หมายถึง การวางแผนการทวนสอบอย่างมีขั้นตอน มีการจัดการและการติดตามผลตามแผนที่ได้วางไว้อย่างรัดกุม ซึ่งผู้ที่วางแผนหรือวางระบบการทวนสอบ ควรเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นระดับมหาวิทยาลัยที่มีการวางระบบการทวนสอบอย่างรัดกุม เพื่อให้การจัดการศึกษาในทุกคณะมีมาตรฐานเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ระบบการทวนสอบอาจจะมีการจัดทำในระดับคณะ หรือภาควิชาตามบริบทของแต่ละสถาบันการศึกษาได้เช่นกัน

ระบบการทวนสอบที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการทวนสอบในการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งใน 3 ส่วนนี้มีความแตกต่างกัน การพัฒนาหลักสูตรควรมีระบบการทวนสอบ โดยการทวนสอบภายในและภายนอก โดยปกติ การพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการดังกล่าวอยู่แล้ว ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และมีการตรวจสอบ ตรวจสอบ โดยคณะกรรมการเอง ซึ่งในภาควิชาหรือคณะอาจตั้งกรรมการทวนสอบด้วยได้ ส่วนการทวนสอบภายนอก ได้แก่ การวิพากษ์หลักสูตร ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเป็นกรรมการร่วมกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การปฏิบัติดังกล่าว เป็นการทวนสอบในการพัฒนาหลักสูตร

การทวนสอบการใช้หลักสูตร เป็นการทวนสอบในภาพรวมของการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องกระทำตลอดการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของหลักสูตร และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการรายงานผลการใช้หลักสูตร เมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร ดังนั้น ในส่วนการทวนสอบเมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร ประกอบไปด้วยการทวนสอบตลอดระยะเวลาการใช้หลักสูตร และผลการประเมินการใช้หลักสูตร เมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร

ระบบในการทวนสอบขณะใช้หลักสูตร ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเป็นระยะ ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล ทบทวน ตรวจสอบ ผลการดำเนินไปของหลักสูตรในแต่ละระยะ โดยปกติ ควรเป็นการรวบรวมทุกปีการศึกษา และเมื่อครบเวลาการใช้หลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรมีการทวนสอบหลักสูตร โดยการประเมินหลักสูตร เก็บรวบรวมผลทั้งหมด จากผู้มีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตร โดยมีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เช่น แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลชี้แจงถึงผลการใช้หลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตร ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน บัณฑิต ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเป็นผู้ทวนสอบอีกครั้งหนึ่งด้วย

สำหรับการทวนสอบการเรียนการสอน เป็นการทวนสอบระดับรายวิชาทุกวิชา ที่มีระบบในการทวนสอบ ได้แก่ การทวนสอบความถูกต้องเหมาะสมของการวางแผนการสอน (มคอ. 3) ซึ่งในการวางแผนการสอนหรือการจัดทำประมวลรายวิชา ควรมีการทวนสอบในเรื่องของ ความเที่ยงตรง ความเหมาะสมของสาระวิชาที่บรรจุไว้ในแผนการสอน ระบบการประเมินผลรายวิชา การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน การประเมินผลการสอนของผู้สอน การทวนสอบข้อสอบหรือการวิเคราะห์ข้อสอบ การทวนสอบผลคะแนนการเรียนโดยผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การทวนสอบการเรียนการสอนเป็นการทวนสอบแต่ละรายวิชา

เพื่อนำมารวมกันเป็นการทวนสอบในการใช้หลักสูตรในภาพรวมของแต่ละภาคการศึกษาและแต่ละปีการศึกษา ซึ่งการทวนสอบที่เกิดขึ้นทั้งหมด มุ่งไปที่การตรวจสอบและยืนยันว่า การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา หรือมาตรฐานผลการเรียนรู้ของรายวิชา เห็นได้ว่า ในทุกขั้นตอนของการทำงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรจะมีระบบการทวนสอบโดยตลอด เพื่อให้มั่นใจว่า การดำเนินการสอนในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่การจัดทำประมวลรายวิชา การสอนในแต่ละคาบ การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการและเป็นผลที่ถูกต้องเหมาะสม

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นหลักการของการทวนสอบ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงการทวนสอบที่เกี่ยวข้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ซึ่งมีกล่าวไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน

การทวนสอบตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

การทวนสอบตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสาระสำคัญเพื่อนำไปสู่ความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษา คือการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา ในเอกสาร *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒* (2552, หน้า 23) กล่าวไว้ในหัวข้อ *การทวนสอบมาตรฐาน* ว่า “การทวนสอบ หมายถึง การดำเนินการหาหลักฐานด้วยวิธีการใด ๆ เช่น การสังเกต การตรวจสอบ การประเมิน การสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อยืนยันพิสูจน์สิ่งที่กำหนดขึ้นนั้น ได้มีการดำเนินการและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ซึ่งจะต้องดำเนินการที่ให้ความมั่นใจได้ว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นที่เข้าใจตรงกันทั้งสถาบัน ๆ และมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนจนบรรลุผลสำเร็จนั้นคือ ต้องมีการทวนสอบซึ่งผู้ประเมินภายนอกอาจต้องตรวจสอบด้วยว่าได้มีการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างเพียงพอและเชื่อถือได้”

จากข้อความดังกล่าว เห็นได้ว่า การทวนสอบเป็นการยืนยันว่า ทุกสิ่งที่ดำเนินไปมีความเชื่อถือได้ว่าถูกต้องและเหมาะสม และต้องมีการทวนสอบอย่างเพียงพอ ไม่น้อยจนเกินไป อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือควรมีการทวนสอบว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและรายวิชาเป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าใจตรงกันและแสดงได้ว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงเห็นได้ว่า การทวนสอบเป็นการดำเนินไปเพื่อการตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการทำงานทางการศึกษา ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตร การวางแผนการสอน การสอน และการประเมินผล ล้วนต้องมีการทวนสอบเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่า ทุกสิ่งดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ผลการของดำเนินไปของหลักสูตรและการสอนสามารถบรรลุตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรมีระบบในการทวนสอบอย่างพอเพียง และต้องมีการทวนสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกด้วย เพราะจากคำกล่าวถึงเรื่องการทวนสอบในตอนท้ายเน้นว่า ผู้ประเมินภายนอกจะตรวจสอบด้วยว่า การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้นี้มีมากพอและเชื่อถือได้ กล่าวคือ การทวนสอบควรมีหลายลักษณะ มีการดำเนินการเป็นระยะ และต้องมีความเชื่อถือได้

ดังได้กล่าวไว้ในเรื่องการทวนสอบข้างต้นว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีหน้าที่รับผิดชอบหลักสูตรโดยตรง คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจึงมีหน้าที่ในการคิดระบบการทวนสอบให้มีมากพอ และแสดงถึงความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้จากการทวนสอบ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของสถาบันการศึกษา ที่ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการกำหนดระบบการทวนสอบ เพื่อให้หลักสูตรทุกหลักสูตรมีความเข้าใจตรงกัน และมีระบบการทวนสอบเหมือนกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดมาตรฐานในการจัดการศึกษา หรือการดำเนินงานของหลักสูตรแต่ละหลักสูตร ถ้าสถาบันการศึกษาไม่กำหนดกรอบเรื่องการทวนสอบ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจำเป็นต้องวางระบบการทวนสอบด้วยตนเอง โดยควรให้ผู้มีส่วนร่วมมีความรู้และความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้เกิดมาตรฐานในการทวนสอบ บุคคลเหล่านี้ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดมาตรฐานในการทวนสอบ

ในการวางแผนการทวนสอบ สิ่งที่กรอบมาตรฐานกำหนดไว้สามารถใช้เป็นแนวทางได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การกำหนดให้หลักสูตรมีการระบุ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์การประเมินผล ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ผู้พัฒนาหลักสูตรกำหนดขึ้นเพื่อการดำเนินการสอนและการประเมินผลให้มาตรฐานผลการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในการทวนสอบจึงควรคำนึงถึงกลยุทธ์การสอนและกลยุทธ์การประเมินผล ในการสอนควรมีการวางแผนเพื่อแสดงให้เห็นได้ว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้เกิดขึ้น และในการประเมินผลเป็นการชี้แสดงให้เห็นว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้เกิดขึ้นจริงสามารถวัดได้ โดยการดำเนินไปของการสอนและการประเมินผล ควรมีการทวนสอบให้มั่นใจว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้เกิดขึ้นจริง ซึ่งการทวนสอบในกรณีเช่นนี้ ได้แก่ การมีหลักฐานแสดงอย่างเด่นชัด เช่น การสัมภาษณ์ผู้เรียน การให้ผู้เรียนเขียนแสดงการเรียนรู้ และนำมาเทียบกับผลที่ผู้สอนได้เก็บข้อมูลไว้ ดังนั้น ในการทวนสอบ จึงเป็นการเก็บข้อมูลหลาย ๆ ลักษณะเพื่อนำมาเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้เกิดขึ้นจริง ส่วนในเรื่องของการประเมินผล สิ่งสำคัญ คือ การสอบ ดังนั้น การทวนสอบการสอบจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ได้แก่ การตรวจสอบการทำข้อสอบของผู้เรียน เพื่อให้มีความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อให้ทราบถึงความเที่ยงตรงของข้อสอบ ซึ่งเป็นส่วนแสดงให้เห็นว่า ข้อสอบสามารถวัดมาตรฐานผลการเรียนรู้ได้ตรงตามที่คุณสอนระบุหรือกำหนดไว้ นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลด้วยวิธีอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการสอบ ซึ่งได้แก่ แนวคิดเรื่องการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยควรมีการทวนสอบสิ่งเหล่านี้ด้วย

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการประเมินผล เพื่อใช้ผลจากการประเมินเป็นเครื่องแสดงว่า ผู้เรียนผ่านการศึกษารายวิชานั้น ๆ แล้ว การทวนสอบผลสัมฤทธิ์ หรือคะแนนสอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีการทวนสอบให้มั่นใจว่า ผลสัมฤทธิ์หรือคะแนนและเกรดที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับจากรายวิชาหนึ่ง ๆ เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม

กล่าวได้ว่า การทวนสอบ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินการทางการศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่า การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับรายวิชา ได้แก่ การทวนสอบการเรียนการสอน การทวนสอบการประเมินผล การทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ในระดับหลักสูตร ได้แก่ การทวนสอบผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ และการ

ทวนสอบผลเมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และระดับการใช้งานจริง ได้แก่ การทวนสอบศักยภาพในการทำงานของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิตเป็นผู้ให้ข้อมูล

เท่าที่กล่าวมานี้ ได้มีระบุไว้ในในเอกสาร *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒* (2552, หน้า 23-24) ว่า “กลยุทธ์ที่ใช้โดยปกติทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบการให้คะแนนจากกระดาษคำตอบข้อสอบของนักศึกษาและงานที่รับมอบหมาย การประเมินหลักสูตรโดยนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา การประเมินภาควิชาและหลักสูตรโดยบุคลากรภายนอก และการรายงานเกี่ยวกับทักษะของบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิต การทวนสอบมาตรฐานบางส่วนอาจจะดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่มีความร่วมมือทางการศึกษา แต่จะมีกระบวนการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของการจัดการและควมมีประสิทธิภาพของการดำเนินการร่วมกัน อย่างไรก็ตามสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนจะต้องรับผิดชอบในการทวนสอบมาตรฐานเพื่อให้มั่นใจว่าจะรักษามาตรฐานไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ”

จากข้อความดังกล่าว มีอีกมิติหนึ่งที่มีการทวนสอบควรกระทำ คือ การใช้เครือข่ายทางการศึกษาเป็นตัวจักรในการทวนสอบ โดยการตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างสถาบัน เพื่อเป็นผู้มาร่วมทวนสอบ ซึ่งทำให้สถาบันที่เป็นเครือข่ายกันมีการวางแผนร่วมกัน ทำให้การทวนสอบมีความรัดกุม เชื่อถือได้มากขึ้น โดยการดำเนินการร่วมกันเป็นไปตามข้อตกลง หรือการจัดการแล้วแต่กรณี ตามบริบทของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ที่สำคัญ คือ ผลการทวนสอบจะต้องสามารถชี้แจงหรือยืนยันได้ว่า การจัดการศึกษาของสถาบันมีมาตรฐานและคงมาตรฐานนั้นไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ

มีการกล่าวถึงการทวนสอบในหัวข้อ (11) *การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้* (หน้า 28) ดังนี้
(๑๑) *การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้*

การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหาหลักฐานเพื่อยืนยันหรือสนับสนุนว่า นักศึกษาทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตรงตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เป็นอย่างน้อย ซึ่งอาจได้จากผลการประเมินข้อสอบว่าครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ การให้คะแนนตรงตามความจริง การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้สำเร็จการศึกษา การประสบความสำเร็จในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา มาตรฐานคุณวุฒิต้องให้แนวทางในการทวนสอบที่สถาบันการศึกษาสามารถเลือกใช้ หรืออาจกำหนดวิธีการทวนสอบร่วมกัน เช่น การสอบออก (Exit Exam) โดยใช้ข้อสอบซึ่งคณาจารย์สถาบันต่างๆ ในสาขาวิชาร่วมกันจัดทำ

จากข้อความดังกล่าว เห็นได้ว่า การทวนสอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของ มคอ. เพื่อเป็นการยืนยันว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ครบถ้วนเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ กลยุทธ์การสอน และกลยุทธ์การประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องผ่านการสอน และการประเมินผล เมื่อการสอนเสร็จสิ้นลง ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์การสอนและกลยุทธ์การประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ความสำเร็จใน

เรื่องการทวนสอบจึงเกี่ยวข้องกับการกำหนดกลยุทธ์การสอนและกลยุทธ์การประเมินผล กล่าวคือ กลยุทธ์การสอนและกลยุทธ์การประเมินผลควรเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ การทวนสอบที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการที่หนังสือกล่าวไว้ว่า เป็นการกระบวนการเกี่ยวกับการประเมินข้อสอบในเรื่องของความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของข้อสอบ และการทวนสอบคะแนนที่ได้ว่า มีความตรงตามความเป็นจริง วิธีการที่หนังสือยกตัวอย่างไว้ คือ การใช้ข้อสอบออก (Exit Exam)

ในเอกสาร *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒* (2544) มีการกล่าวถึงเรื่องการทวนสอบไว้ในเรื่อง มคอ. 1 อีกส่วนหนึ่งในหน้า 44 ข้อ 10 ดังนี้

(๑๐) การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้

สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดให้มีระบบและกลไกการทวนสอบเพื่อยืนยันว่านักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน มีผลการเรียนรู้ทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับ..... สาขา/สาขาวิชา.....เป็นอย่างน้อย โดยอาจจัดทำการทวนสอบในระดับรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และระดับหลักสูตร เมื่อได้ดำเนินการทวนสอบแล้ว ให้จัดทำรายงานผลการทวนสอบเพื่อเป็นหลักฐานการบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้

จากข้อความดังกล่าว ได้มีการแนะนำในเรื่องการดำเนินการทวนสอบ โดยสถาบันการศึกษาควรมีการกำหนดให้มีระบบและกลไกในการทวนสอบ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการทวนสอบต้องแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ทั้งระดับรายวิชาและหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ประเด็นสำคัญ คือ การทวนสอบต้องมีการกำหนดให้มีระบบและกลไก การทวนสอบจึงควรทำความเข้าใจกับเรื่องกลไกและระบบ

ในเอกสาร *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒* (2552) ยังมีการกล่าวถึงเรื่องการทวนสอบไว้อีกส่วนหนึ่งในหน้า 45 ข้อ 16.8 ว่า *เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน การประเมินผลและการทวนสอบผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาและประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ในแต่ละภาคการศึกษาให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของรายวิชา การประเมินผล และการทวนสอบผลการเรียนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบพร้อมปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานประจำภาคการศึกษาของแต่ละภาคการศึกษา มคอ. 5 มคอ.6 และมคอ. 7 (หน้า 45)*

จากการกล่าวถึงการทวนสอบข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า จำเป็นต้องมีการทวนสอบระดับภาควิชา และระดับหลักสูตรด้วย โดยมีการรวบรวมข้อมูลทุกรายวิชา ทุกภาคการศึกษา และทุกปี จนจบหลักสูตร ดังนั้นการทวนสอบเป็นสาระสำคัญที่มีการดำเนินการทุกขั้นตอน ควบคู่ไปการกันทำหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเมื่อครบรอบการใช้หลักสูตร การทวนสอบจึงมีอยู่ในเอกสาร มคอ. ทุกฉบับ ตั้งแต่ มคอ. 2 – มคอ. 7

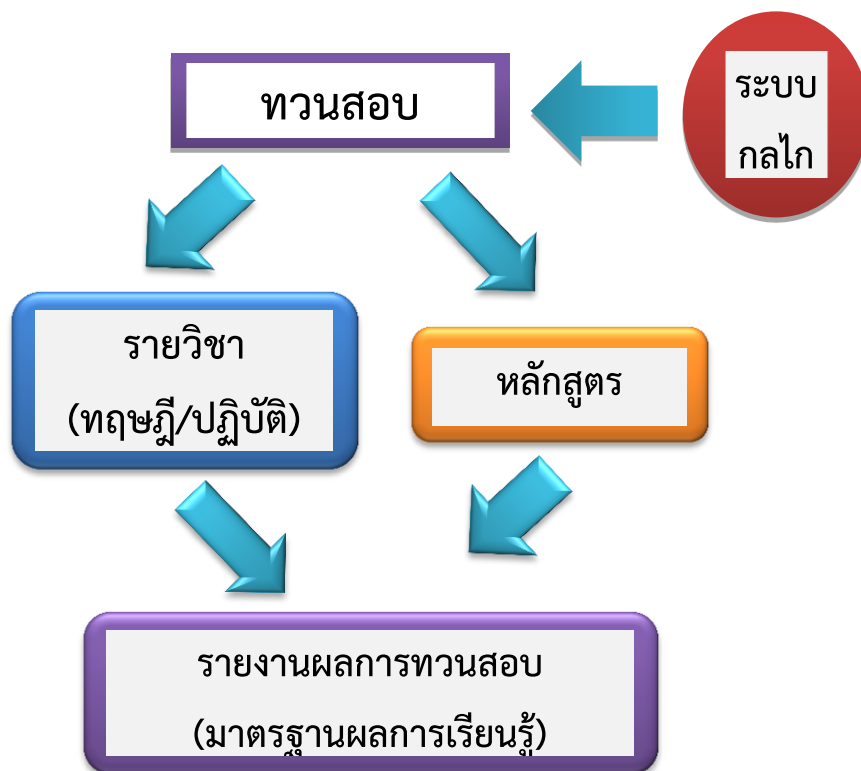
ในเอกสาร *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒* (2552) ยังมีการกล่าวถึง เรื่องการทวนสอบไว้อีกส่วนหนึ่งในหน้า 57, 66, และ 76 โดยในหน้า 57 และ 66 เป็นเรื่องของกระบวนการ ทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาเหมือนกัน โดยกล่าวว่า “อธิบายกระบวนการที่ใช้ในการทวนสอบ มาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ แต่ละรายวิชา เช่น ทวนสอบจากคะแนน ข้อสอบ หรืองานที่ได้รับมอบหมาย กระบวนการอาจจะต่างกันไปสำหรับรายวิชาที่แตกต่างกัน หรือสำหรับ มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้าน” ข้อความที่ปรากฏนี้กล่าวไว้ในหน้า 57 เป็นเรื่องของ มคอ. 2 และในหน้า 66 เป็นเรื่องของ มคอ. 3 เห็นได้ว่า การทวนสอบเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงโดยตลอดในการจัดทำหลักสูตร การใช้ หลักสูตร และการเรียนการสอน ซึ่ง ณ ที่นี้ เป็นการเน้นในเรื่องการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ หลักสูตรจำเป็นต้องจัดระบบการทวนสอบเพื่อยืนยันให้ได้ว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรและในรายวิชาแต่ละรายวิชา การที่กล่าวถึงเรื่อง การทวนสอบจากคะแนน ข้อสอบ หมายถึง ควรมีการทวนสอบแสดงให้เห็นได้ว่า คะแนนของการสอบเป็นการยืนยันว่า ผู้เรียนบรรลุผล การเรียนตามมาตรฐานผลการเรียนรู้จริง ซึ่งหมายความว่า ข้อสอบต้องวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำ ตรงด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติ ได้แก่ เรื่องเกณฑ์การออกข้อสอบ การให้น้ำหนักคะแนน ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อยืนยันว่า ข้อสอบที่ใช้สามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด คือวัดได้ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ การระบุต่อไปเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง ในการวัด มาตรฐานผลการเรียนรู้ ควรมีการวัดหรือประเมินนอกเหนือไปจากการใช้การสอบ ได้แก่ การทำโครงการ การศึกษาค้นคว้า การทำวิจัย การศึกษาดูงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการประเมินผลตามมาตรฐานผลการ เรียนรู้ได้เช่นกัน ซึ่งควรมีระบบในการทวนสอบสิ่งเหล่านี้ด้วยว่า ผลจากการปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและรายวิชาต่าง ๆ วิธีการทวนสอบในการ กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การวิเคราะห์ให้เห็นว่า กิจกรรมเหล่านี้ได้รับการกำหนดตาม มาตรฐานผลการเรียนรู้ และการติดตามตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นด้วยว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานผล การเรียนรู้จริง การทวนสอบในส่วนนี้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนเขียนรายงานสิ่งที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เหล่านี้ การสัมภาษณ์ หรือการทวนสอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เป็นต้น ซึ่งกระบวนการที่กำหนด ขึ้นนี้อาจจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของการจัดการเรียนการสอน หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละ ด้าน ที่มีการประเมินต่างกัน จึงมีการทวนสอบที่ต่างกัน

สำหรับข้อความในหน้า 76 เป็นเรื่องของ มคอ. 5 คือการรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา มีการ กล่าวถึงการทวนสอบไว้สั้น ๆ ในหัวข้อ การทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา คือ “ระบุวิธีการทวนสอบ และ สรุปผลการทวนสอบ” ซึ่งการเขียนรายงานในส่วนนี้ ได้แก่ การนำผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในส่วน ของ มคอ. 3 คือ ในหน้า 66 มาเขียนแสดง

จากการวิเคราะห์ในเรื่องการทวนสอบที่กล่าวไว้ในเอกสารเรื่อง *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552* เห็นได้ว่า การทวนสอบเป็นสาระสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นเรื่องของการ ยืนยันให้เห็นว่าสิ่งที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้กระทำไปตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และ

การจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ได้ผลตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจของกรอบมาตรฐาน
 คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติจริง แต่เอกสารฉบับนี้ มีได้กล่าวถึงกระบวนการ หรือหลักฐานการยืนยันโดย
 ละเอียดย เป็นเพียงการนำเสนอแนวคิดและแนวทางไว้เท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่สถาบันการศึกษา คณะ ภาควิชา
 สาขาวิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนควรมีส่วน
 ร่วมกันในการวางแผนและดำเนินการเรื่องการทวนสอบให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดกระบวนการทวนสอบอย่างเป็น
 รูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงตามที่เอกสารฉบับนี้ระบุไว้

ในเรื่องการทวนสอบ สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง มาตรฐานผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ระบุไว้ในหลักสูตร
 และรายวิชาทุกรายวิชา ซึ่งการทวนสอบควรแสดงให้เห็นว่า การดำเนินการของหลักสูตรประสบความสำเร็จ
 ได้ผลเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยควรมีระบบและกลไกอย่างครบถ้วน ชัดเจน ได้แก่ การ
 กำหนดกระบวนการทวนสอบ และบุคลากรที่มีส่วนในการทวนสอบ ซึ่งมีบุคคลหลายกลุ่ม ทั้งภายในและ
 ภายนอกสถาบัน การทวนสอบมีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับรายวิชา และระดับหลักสูตร ในระดับรายวิชา ควรมี
 การทวนสอบให้เห็นชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ในเรื่องของทฤษฎีและปฏิบัติ ส่วนในระดับหลักสูตร
 การแสดงให้เห็นผลสำเร็จของหลักสูตร นอกจากจะเน้นในเรื่องมาตรฐานผลการเรียนรู้แล้ว ต้องแสดงให้เห็นถึง
 การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลายองค์ประกอบที่จำเป็นต้องมีการทวนสอบ
 ส่วนสำคัญสุดท้ายของการทวนสอบ คือ การรายงานผลการทวนสอบ ควรมีการรายงานอย่างเป็นระบบ มี
 หลักฐานครบถ้วน โดยมีปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่ มคอ. 2 – มคอ. 7 การทวนสอบควรมีความเชื่อถือได้
 และมากพอ จึงเป็นการทวนสอบที่ยอมรับได้

แผนภูมิแนวคิดเรื่องการทวนสอบ

สรุป

การทวนสอบเป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันการศึกษาควรมีการวางแผนในการทวนสอบอย่างเป็นระบบ โดยอาจจะมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบัน เพื่อให้การทวนสอบมีความเชื่อถือได้ และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ การทวนสอบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและดำเนินไปควบคู่กับการทำงานทางการศึกษาตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร ควรมีการทวนสอบทั้งภายในและภายนอก การใช้หลักสูตร ควรมีการทวนสอบ การใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอนและผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้บัณฑิต เมื่อการใช้หลักสูตรเสร็จสิ้นในแต่ละช่วงเวลา การเรียนการสอน ควรมี ผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเป็นผู้ทวนสอบ โดยควรมีการทวนสอบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อสอบ การวัดผลโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน การทวนสอบเป็นการแสดงและยืนยันว่า การศึกษาดำเนินไปโดยมีคุณภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือ แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการของหลักสูตร ประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ระบุไว้ กล่าวคือ ความมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือของหลักสูตรและการสอน หรือการประกันคุณภาพการศึกษา

อ้างอิง

- สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒*. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2558. *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๗*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- พจนานุกรมคำศัพท์คอมพิวเตอร์. <http://dictionary.sanook.com/search/%E0%B8%97%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%9A>. (สืบค้น 18 มีนาคม 2559).
- The American Heritage Dictionary of the English Language*. 2009. 4th Ed. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Collins English Dictionary – Complete and Unabridged*. 2003. New York: HarperCollins Publishers.